

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-74>

УДК 658:631.16:004

JEL classification: M41, Q14, O33

ДІБРОВА Анатолій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0003-2503-2431>

e-mail: dibrova@nubip.edu.ua

МУЗИЧЕНКО Андрій

Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0002-5442-0516>

e-mail: muzichenko.a.o@nubip.edu.ua

ЛИТВИНЕНКО Володимир

Національний університет біоресурсів і природокористування України

<https://orcid.org/0000-0002-6495-0537>

e-mail: lytvenenko.v.s@nubip.edu.ua

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ОБЛІКОВО–АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД

У статті проаналізовано особливості впливу цифровізації на фінансові результати підприємств агробізнесу в умовах воєнних і післявоєнних викликів. Обґрунтовано, що трансформація аграрного сектору під впливом цифрових технологій змінює традиційні підходи до формування, обліку та аналізу фінансових результатів. Особлива увага приділена обліково–аналітичному підходу як сучасному інструменту управління фінансовою ефективністю, що забезпечує інтеграцію облікових даних, аналітики й управлінських рішень в єдину систему підтримки бізнес–процесів.

У процесі дослідження встановлено, що фінансові результати підприємств агробізнесу є чутливими до зовнішніх ризиків, зокрема до економічної нестабільності, логістичних обмежень і воєнних загроз. Водночас упровадження цифрових рішень, включаючи ERP–системи, бізнес–аналітику, хмарні платформи, технології Internet of Things (IoT) та предиктивну аналітику, дає змогу підприємствам зберігати керованість фінансовими потоками, покращувати рентабельність, підвищувати прозорість і точність управлінських рішень.

Встановлено, що сучасна цифрова трансформація обліково–аналітичного середовища супроводжується не лише перевагами, але й низкою бар'єрів: відсутністю належної цифрової інфраструктури, дефіцитом кадрів із цифровими компетенціями, високою вартістю програмних продуктів, ризиками інформаційної безпеки та методологічною невизначеністю. Запропоновано бачення обліково–аналітичного підходу в цифровому контексті як динамічної моделі управління, орієнтованої на адаптивність, прогнозування й інтеграцію даних у режимі реального часу.

Результати дослідження підтверджують, що обліково–аналітичний підхід, модернізований з урахуванням цифрових технологій, здатен значно підвищити ефективність управління підприємствами агробізнесу в умовах високої волатильності та невизначеності. Зроблено висновок про необхідність комплексної підтримки цифровізації в агробізнесі на державному, галузевому й освітньому рівнях як передумови сталого розвитку аграрного сектору економіки України.

Ключові слова: агробізнес, фінансові результати, облік, цифровізація, обліково–аналітичний підхід, фінансовий аналіз, управління, інформаційні технології, економічна ефективність, державна підтримка.

DIBROVA Anatolii, MUZYCHENKO Andrii, LYTUVYENENKO Volodymyr

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FINANCIAL RESULTS OF AGRIBUSINESS ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION: AN ACCOUNTING AND ANALYTICAL APPROACH

The article analyses the specific features of digitalisation's impact on the financial performance of agribusiness enterprises in the context of wartime and post-war challenges. It is substantiated that the transformation of the agricultural sector driven by digital technologies is changing traditional approaches to the formation, accounting, and analysis of financial results. Particular attention is paid to the accounting and analytical approach as a modern tool for managing financial efficiency, integrating accounting data, analytics, and managerial decisions into a single system to support business processes.

The study found that the financial performance of agribusiness enterprises is sensitive to external risks, particularly economic instability, logistical constraints, and wartime threats. At the same time, the implementation of digital solutions, including ERP systems, business analytics, cloud platforms, Internet of Things (IoT) technologies, and predictive analytics, enables enterprises to maintain control over financial flows, improve profitability, and enhance the transparency and accuracy of managerial decisions.

It is established that the current digital transformation of the accounting and analytical environment is accompanied not only by benefits but also by several barriers: insufficient digital infrastructure, a shortage of personnel with digital competencies, the high cost of software products, information security risks, and methodological uncertainty. The article proposes a vision of the accounting and analytical approach in the digital context as a dynamic management model focused on adaptability, forecasting, and real-time data integration.

The results of the study confirm that a digitally modernised accounting and analytical approach can significantly improve the management efficiency of agribusiness enterprises in conditions of high volatility and uncertainty. It is concluded that comprehensive support for digitalisation in agribusiness at the state, industry, and educational levels is a prerequisite for the sustainable development of Ukraine's agricultural sector.

Keywords: agribusiness, financial performance, accounting, digitalisation, accounting and analytical approach, financial analysis, management, information technologies, economic efficiency, state support.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій аграрний сектор переживає глибоку трансформацію, що охоплює не лише виробничі процеси, а й систему управління підприємствами. Один із ключових напрямів цих змін – цифровізація обліково-аналітичної діяльності, яка безпосередньо впливає на якість прийняття управлінських рішень і економічну ефективність агробізнесу.

Особливо гостро ця проблема постала для підприємств агробізнесу України, які вже кілька років працюють в умовах воєнного стану. Повномасштабна агресія РФ спричинила значні труднощі: порушення логістики, знищення інфраструктури, скорочення інвестиційної активності та загрозу фінансовій стабільності. У таких надзвичайних обставинах зростає потреба у точному, своєчасному та глибокому аналізі фінансових результатів.

Для підприємств агробізнесу, що працюють у середовищі високої нестабільності та ризиків, критично важливо мати доступ до достовірної фінансової інформації й аналітики. Саме цифрові інструменти – автоматизовані системи обліку, аналітичні платформи, фінансові панелі управління стають опорою для підвищення прозорості, точності обліку та оперативності прийняття рішень.

Разом із тим, рівень цифрової трансформації в агробізнесі залишається нерівномірним, а потенціал сучасного обліково-аналітичного підходу реалізується далеко не повною мірою. Це актуалізує необхідність комплексного дослідження впливу цифровізації на фінансові результати підприємств, а також пошуку ефективних інструментів обліку й аналізу в умовах кризи.

Отже, аналіз фінансових результатів підприємств агробізнесу в умовах цифровізації та воєнного стану має не лише наукове значення, а й важливу практичну цінність для формування ефективної стратегії відновлення аграрного потенціалу України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми оцінки та управління фінансовими результатами підприємств агробізнесу активно досліджуються у вітчизняній та міжнародній науковій літературі, особливо в контексті цифровізації економіки та трансформації обліково-аналітичного середовища. Зокрема, у роботі Гривківської О. В. та Волянук В. В. цифровізація розглядається як один із головних чинників оновлення ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Авторки наголошують на значенні FinTech-рішень, цифрового обліку та аналітичних платформ у підвищенні ефективності фінансового управління [1].

Схожу позицію займають Мискін Ю., Краєвський В. та Мискіна О., які описують еволюцію обліково-аналітичного забезпечення – від традиційної описової моделі до цифрової, заснованої на даних, алгоритмах та елементах когнітивного аналізу. Такий підхід формує нову парадигму управління на основі інтегрованої інформації [2].

Питання адаптації обліково-аналітичного інструментарію до умов нестабільного бізнес-середовища розглянуто в роботах Колеватової А. В., Колеватова А. С. [3] і Мокляк Т. В. [4]. Автори підкреслюють важливість впровадження інструментів предиктивної аналітики, автоматизованих систем обліку та сценарного моделювання, що дозволяють мінімізувати ризики й підвищити обґрунтованість управлінських рішень у кризових умовах.

У дослідженні Гайдучка Т., Вітера С. та Гданської Ю. акцент зроблено на викликах євроінтеграції та необхідності перебудови облікових систем підприємств. Автори стверджують, що якісна фінансова інформація є основою конкурентоспроможності й довгострокового розвитку [5].

На міжнародному рівні показовим є дослідження Kaldybayeva D.O., в якому порушено проблеми цифровізації аграрного сектору в Казахстані. Авторка зазначає, що потенціал цифрових трансформацій стримується інфраструктурними, кадровими та фінансовими обмеженнями, а для ефективного впровадження необхідна цілеспрямована державна підтримка [6].

Окрему увагу дослідники приділяють ролі аналітичного оцінювання у фінансовому управлінні. Зокрема, Данілевич В., Левченко Н. та Гайдучок Т. демонструють застосування аналітичних інструментів у лісогосподарських підприємствах, що дозволяє виявляти резерви ефективності та забезпечувати економічну стабільність. Ці підходи є цілком релевантними для аграрного сектору [7].

У статті Фальченко О. О. та Волобуєва О. С. розкрито специфіку формування доходів сільськогосподарських підприємств з урахуванням галузевих особливостей. Автори підкреслюють, що чітка класифікація доходів і дотримання процедур їх обліку та оцінки є ключовими для ефективного управління фінансовими результатами [8].

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що більшість науковців вбачають у цифровізації один із ключових шляхів до підвищення ефективності фінансового управління в агробізнесі. Сучасне обліково-аналітичне забезпечення дедалі частіше виходить за межі простого фіксування даних, перетворюючись на

інструмент прогнозування, стратегічного планування й адаптації до змін. Разом з тим, наукова література вказує на необхідність удосконалення облікових систем відповідно до умов невизначеності, спричинених війною, економічною кризою та структурними змінами в економіці України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є визначення особливостей впливу цифровізації на фінансові результати підприємств агробізнесу та обґрунтування ефективного обліково-аналітичного підходу до їх оцінки та управління в умовах воєнних і повоєнних викликів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансові результати є інтегральним показником ефективності використання ресурсів підприємства. Вони відображають результативність управлінських дій і здатність суб'єкта господарювання забезпечувати стабільну діяльність та розвиток у довгостроковій перспективі. У бухгалтерському обліку фінансовий результат визначається як різниця між доходами та витратами за звітний період і відображається у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід).

У випадку підприємств агробізнесу ця категорія має свої особливості. Її формування значною мірою залежить від біологічної природи виробничих процесів, сезонності, тривалості циклів, залежності від погодних умов, а також впливу державного регулювання та підтримки [9].

Важливу роль у формуванні фінансових результатів відіграють підходи, закладені в міжнародних стандартах фінансової звітності. Наприклад, МСФЗ 41 «Сільське господарство» передбачає оцінювання біологічних активів за справедливою вартістю з відображенням змін у складі прибутків або збитків [10]. Крім того, положення МСФЗ 15 «Дохід за договорами з клієнтами» та МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» регламентують облік доходів та державної підтримки – факторів, які особливо актуальні для аграрного сектору в періоди нестабільності.

Фінансові результати підприємств агробізнесу набувають ще більшого значення в умовах цифрової трансформації. Використання цифрових інструментів – автоматизованих систем обліку, аналітичних платформ, технологій прогнозування дозволяє підвищити точність розрахунків, пришвидшити аналіз даних та ухвалення рішень, а також моделювати різні сценарії розвитку.

Цифровізація аграрного сектору є одним із ключових напрямів економічної трансформації. Вона охоплює широке впровадження сучасних ІТ-рішень: програмного забезпечення, цифрових платформ, аналітики на основі великих даних (Big Data), інтернету речей (IoT), хмарних технологій та штучного інтелекту. Ці інструменти проникають у всі ланки аграрного виробництва – від посіву до реалізації продукції.

У такому контексті фінансовий результат перестає бути лише постфактум-показником. Він трансформується у важливий інструмент прогнозування, стратегічного планування та управління фінансовою стійкістю підприємства.

Цифрові технології дозволяють автоматизувати рутинні операції, зменшити витрати ресурсів, забезпечити більшу точність у веденні обліку й контролю за фінансовими потоками. Зокрема, ERP-системи, GPS-моніторинг, хмарні платформи дають змогу в режимі реального часу контролювати стан полів, логістику, ринки збуту – а отже, оперативно реагувати на зміни та покращувати фінансові показники.

У результаті цифровізації формується нова модель управління ресурсами аграрного підприємства, де ключову роль відіграє аналітика, інтеграція даних і гнучке планування [1].

Цифрові рішення сприяють підвищенню прозорості фінансової інформації, якості звітності та точності прогнозування доходів і витрат. Особливо цінним стає впровадження аналітичних платформ, які не лише аналізують минулі результати, а й дозволяють моделювати майбутні сценарії розвитку.

В умовах війни цифрові інструменти стають не лише засобом підвищення ефективності, але й критично важливим ресурсом для виживання підприємств. Віддалений моніторинг полів, автоматизований облік, онлайн-доступ до управлінських панелей – усе це допомагає зменшити ризики, пов'язані з фізичними загрозами, перебоями в логістиці та порушенням звичних бізнес-процесів.

Однак ефективна цифровізація потребує не тільки технічного впровадження, але й системної роботи: підготовки персоналу, адаптації нормативної бази, інтеграції нових рішень у поточну діяльність підприємства. Вплив цифровізації на фінансові результати проявляється у зростанні продуктивності, зниженні витрат, покращенні оборотності активів і підвищенні рентабельності.

Отже, цифровізація в агробізнесі – це не просто технологічне оновлення, а фундаментальна зміна управлінської парадигми. У центрі цього процесу – дані, аналітика та здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Для наочного уявлення систематизуємо ключові цифрові інструменти, які використовуються в аграрному секторі, та їхній вплив на фінансові результати підприємств (табл. 1).

Попри значні переваги, які несе цифровізація для аграрного сектору, дослідники також звертають увагу на низку чинників, що стримують її повноцінне впровадження. До ключових переваг цифровізації в агробізнесі, як правило, відносять підвищення якості фінансової та управлінської інформації, прискорення процесу прийняття обґрунтованих рішень, зниження трансакційних і виробничих витрат, можливість точного

прогнозування фінансових результатів, а також зміцнення фінансової безпеки підприємств. Ці аспекти роблять цифрові інструменти важливим ресурсом для покращення фінансової стійкості аграрних господарств, особливо в умовах високої невизначеності.

Таблиця 1

Інструменти цифровізації в агробізнесі та їх вплив на фінансові результати

Цифровий інструмент	Сфера застосування	Вплив на фінансові результати
ERP-системи	Управління ресурсами підприємства, облік та аналіз господарської діяльності	Оптимізація витрат, підвищення прозорості операцій, контроль за фінансовими потоками в розрізі центрів відповідальності та напрямів діяльності
GPS-моніторинг та IoT-сенсори	Моніторинг техніки, полів, тваринництва	Оптимізація використання техніки й палива, зниження експлуатаційних витрат
Big Data та BI-платформи (Power BI, Tableau)	Фінансовий та управлінський аналіз	Покращення якості управлінських рішень, прогнозування доходів і витрат, своєчасне реагування на зміни
Хмарні сервіси та електронний документообіг	Зберігання й передача облікових даних та розпорядчих документів	Зменшення адміністративних витрат, доступ до інформації в реальному часі
FinTech-рішення (смарт-контракти, онлайн-банкінг)	Фінансові операції, розрахунки з контрагентами	Прискорення обороту капіталу, зниження ризиків затримок платежів
Дрони, супутникові знімки, цифрові карти	Управління земельними ресурсами	Зменшення витрат урожаю, точне планування посівів, економія матеріальних ресурсів
Автоматизовані системи обліку та звітності	Бухгалтерія, управлінський облік	Підвищення точності фінансової інформації, зниження витрат та мінімізація технічних помилок

Джерело: узагальнено авторами.

Однак паралельно з цим фахівці виокремлюють низку бар'єрів, що ускладнюють цифрову трансформацію підприємств. До них належать: слабка цифрова інфраструктура в сільських регіонах, нестача кваліфікованих IT-спеціалістів, висока вартість впровадження технологій, низький рівень цифрової грамотності персоналу, а також відсутність цілісності й узгодженості в облікових системах. Сукупність цих факторів обмежує темпи цифровізації та знижує потенційний ефект від її реалізації.

Таким чином, цифровізація підприємств агробізнесу є не лише інструментом модернізації, а й потужним каталізатором глибоких якісних змін у фінансовому управлінні. Для досягнення комплексного ефекту від цифрових трансформацій недостатньо лише технічного впровадження цифрових рішень – необхідною умовою є глибока методологічна перебудова всієї системи обліково-аналітичного забезпечення з урахуванням специфіки галузі, організаційної структури підприємства та викликів зовнішнього середовища.

В умовах сучасної економіки, особливо в аграрному виробництві, обліково-аналітичний підхід відіграє ключову роль у формуванні фінансових результатів. Він забезпечує не тільки фіксацію фактів господарської діяльності, а й всебічний аналіз фінансових потоків, доходів, витрат та прибутковості, що є основою для своєчасного й обґрунтованого ухвалення управлінських рішень [11].

Цей підхід передбачає інтеграцію бухгалтерського, управлінського обліку та фінансової аналітики в єдину інформаційну систему, орієнтовану на створення достовірних та релевантних даних для підтримки стратегічного і тактичного управління. В агробізнесі, де значну роль відіграють сезонні фактори, непередбачувані коливання цін, складна структура витрат і залежність від природно-кліматичних умов, така система набуває особливої важливості.

У цифровому середовищі реалізація обліково-аналітичного підходу суттєво розширюється завдяки застосуванню сучасних цифрових інструментів. Зокрема, інтеграція автоматизованих облікових систем (перш за все ERP-систем) із платформами бізнес-аналітики (BI-системами, прогнозними модулями, дашбордами) дозволяє не лише створювати стандартну фінансову звітність, а й формувати гнучкі фінансові моделі, проводити сценарний аналіз, виявляти критичні точки впливу та оцінювати чутливість прибутковості до змін внутрішніх і зовнішніх умов.

Значну увагу в межах обліково-аналітичного підходу приділяють системі управлінського контролінгу, яка забезпечує моніторинг ключових показників результативності (KPI), підтримку внутрішнього аудиту та формування інформаційної основи для стратегічного фінансового планування. Як зазначає Мокляк Т. В., застосування предиктивної аналітики відкриває нові можливості для прогнозування доходів і витрат, своєчасного виявлення ризиків і підтримки стабільності фінансових потоків [4]. Це особливо актуально в аграрному секторі, де високий рівень невизначеності зумовлює потребу в аналітичному передбаченні змін.

Ключовими елементами обліково-аналітичного підходу є: оперативний облік доходів і витрат з деталізацією за центрами відповідальності; розширений аналіз рентабельності окремих видів продукції, господарських процесів та інвестиційних проєктів; оцінка ефективності використання ресурсів; аналіз впливу цифрових технологій на фінансові показники; інформаційна підтримка прийняття рішень як на стратегічному, так і на тактичному рівнях управління [12]. Всі ці складові функціонують у взаємозв'язку, утворюючи єдину

систему, орієнтовану не лише на фіксацію минулих результатів, але й на їхнє прогнозування, планування й оптимізацію.

Таким чином, обліково–аналітичний підхід трансформується в потужний інструмент стратегічного управління, здатний забезпечити адаптивність фінансової політики підприємства, особливо в умовах цифровізації галузі. Він дозволяє оперативнo реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, підвищувати якість фінансових рішень і забезпечувати стійкий розвиток підприємства.

Як ілюструє рис. 1, ефективне управління фінансовими результатами є неможливим без комплексної взаємодії систем обліку, аналізу та управлінських рішень. У цифровому середовищі ця взаємодія стає ще більш значущою, оскільки вимагає оперативності, точності та гнучкості на кожному етапі управлінського циклу.

Рис. 1 ілюструє логіку функціонування обліково–аналітичного підходу як цілісної системи управління фінансовими результатами аграрного підприємства. У схемі послідовно відображено ключові етапи: фіксація господарських операцій, аналітична обробка даних та прийняття управлінських рішень. Завдяки впровадженню цифрових технологій забезпечується висока точність обліку, глибина фінансового аналізу та адаптивність управлінських дій. Структура замкненого циклу зі зворотним зв'язком дозволяє підвищити ефективність управління на основі об'єктивної інформації.

Рис. 1. Логічна структура обліково–аналітичного підходу до управління фінансовими результатами
Джерело: узагальнено авторами.

Цей підхід набуває особливої значущості в умовах сучасних викликів, що стоять перед аграрним сектором України. Агробізнес залишається однією з ключових галузей національної економіки, забезпечуючи значну частку валютних надходжень, зайнятість сільського населення та продовольчу безпеку країни. Починаючи з 2022 року, галузь функціонує в умовах системної нестабільності, спричиненої повномасштабною війною, руйнуванням критичної інфраструктури, порушенням логістичних ланцюгів і втратою доступу до традиційних ринків збуту. Це призвело до істотних коливань фінансових результатів, що, своєю чергою, потребує поглибленого аналізу задля розробки ефективних антикризових управлінських рішень.

За інформацією Державної служби статистики України, у 2022 році прибутковість підприємств сільського, лісового та рибного господарства значно погіршилася: чистий прибуток знизився з 247,1 млрд грн у 2021 році до 125,2 млрд грн. Частка збиткових підприємств зросла з 11,7% до 21,6% – один із найвищих показників за останні роки. У 2024 році, за попередніми оцінками, ця тенденція продовжилася: чистий прибуток склав лише 97,6 млрд грн, а рівень рентабельності впав до 8,0%.

Серед ключових негативних чинників, що впливають на фінансові результати підприємств аграрного сектору, можна виділити: фізичні втрати активів і інфраструктури; зростання цін на логістику, пальне, добрива й інші ресурси; падіння внутрішніх цін на продукцію на тлі високої собівартості; інфляційні та валютні ризики; обмежений доступ до кредитних ресурсів; нестабільність податкового середовища та порушення звичних виробничих циклів через воєнні дії.

З іншого боку, впровадження цифрових технологій у сферу обліку, аналітики та управління дозволило окремим підприємствам зберегти фінансову стабільність навіть за умов кризи. Використання ERP-систем, електронного документообігу, бізнес-аналітичних платформ (BI, інтерактивні дашборди) забезпечило прозорість фінансових потоків, оперативний моніторинг показників та адаптивність управлінських рішень.

Важливою підтримкою цифровізації агросектору стали державні та міжнародні програми, зокрема гранти і технічна допомога від USAID, Європейського Союзу, FAO та інших партнерів. Завдяки цим ініціативам частка цифровізованих підприємств зросла з 15% у 2020 році до 33% у 2024-му, що свідчить про поступову трансформацію галузі.

У табл. 2 наведено динаміку ключових показників фінансових результатів підприємств аграрного сектору України за 2020–2024 роки.

Таблиця 2.

**Динаміка фінансових результатів підприємств
у сільському, лісовому та рибному господарстві України**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2024 р.
Чистий прибуток, млрд грн	108,0	247,1	125,2	97,6
Частка збиткових підприємств, %	17,4	11,7	21,6	21,9
Рентабельності діяльності, %	13,6	36,4	13,3	8,0
Частка цифровізованих підприємств, % (оцінка)*	15,0	19,0	25,0	33,0

Примітка: *на основі аналітичних джерел та експертних оцінок.
Джерело: дані Державної служби статистики України.

Таким чином, фінансові результати підприємств у сільському, лісовому та рибному господарстві України залишаються чутливими до зовнішніх ризиків. Водночас ті суб'єкти господарювання, які активно впроваджують цифрові інструменти, демонструють вищу адаптивність, прозорість обліку та стабільніші показники рентабельності навіть в умовах системної кризи. Це формує підґрунтя для побудови сучасної фінансової моделі сталого агробізнесу в період післявоєнного відновлення. Цифровізація господарської діяльності змінює не лише технічні аспекти обліку, а й суттєво трансформує методологію формування та використання економічної інформації. У результаті обліково-аналітичний підхід у цифровому середовищі переходить від традиційної, переважно звітної моделі до гнучкої системи підтримки управлінських рішень, орієнтованої на прогнозування, інтеграцію даних і адаптивне планування.

На відміну від класичних підходів, у яких основна увага приділялася ретроспективному аналізу, сучасна обліково-аналітична система в умовах цифрової трансформації ґрунтується на таких ключових засадах: оперативність – завдяки автоматизованому збору даних з облікових, виробничих та зовнішніх джерел аналітика здійснюється в режимі реального часу; інтегрованість – облік, аналіз і планування функціонують як єдина інформаційна система; адаптивність – аналітична система чутливо реагує на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, швидко трансформуючи модель управління; передбачуваність – застосування предиктивної аналітики дозволяє моделювати сценарії розвитку та ухвалювати рішення на випередження.

Як зазначають Гайдучок Т., Вітера С. та Гданська Ю., обліково-аналітичне забезпечення має бути гнучким, актуальним до вимог цифрового середовища і здатним до постійного самовдосконалення через інтеграцію новітніх технологій [13]. У такій моделі змінюється і роль аналітика: з пасивного укладача звітів він перетворюється на активного учасника управлінського процесу, який формує стратегічні висновки, виявляє ризики та окреслює можливості для розвитку підприємства. Значного значення набуває візуалізація даних – інтерактивні дашборди, графіки, KPI-панелі, що забезпечують швидке сприйняття складної інформації.

Широке впровадження алгоритмічної аналітики дозволяє автоматично будувати аналітичні моделі на основі заданих параметрів, що особливо актуально для великих аграрних компаній із розгалуженою структурою й великим обсягом операційних даних. Водночас ефективність функціонування обліково-аналітичного підходу в цифровому середовищі визначається низкою критичних факторів: якістю первинних даних (автоматизація не усуває похибок, якщо початкові дані некоректні); кваліфікацією персоналу (цифрові системи потребують відповідних знань і навичок); інтегрованістю облікових і управлінських систем (синхронізація даних між підрозділами і платформами є обов'язковою); рівнем кібербезпеки (поширення цифрових інструментів посилює ризики витоку або втрати конфіденційної інформації).

Таким чином, обліково-аналітичний підхід у цифровому середовищі – це не лише сукупність сучасних технологічних засобів, а й нова управлінська філософія, у центрі якої – швидкість, точність, аналітичність і стратегічне бачення. Його трансформація полягає у переході від фрагментарного збору

інформації до побудови інтегрованої динамічної системи підтримки управлінських рішень, яка функціонує в режимі реального часу та об'єднує облік, аналіз і управління в єдиному інформаційному просторі. Цифрові технології розширюють інструментарій фінансового аналізу: застосування прогнозних моделей, автоматизованого бюджетування та візуалізації даних підвищує точність фінансових прогнозів, пришвидшує прийняття управлінських рішень і забезпечує адаптивність підприємства до зовнішніх змін.

Водночас, ефективність такого підходу визначається не тільки технічним рівнем цифровізації, а й якістю управління даними, компетентністю персоналу, надійністю ІТ-інфраструктури та забезпеченням інформаційної безпеки. Тож обліково-аналітичний підхід у цифровому середовищі – це не просто інструмент, а важлива складова стратегічного управління, що дозволяє аграрному бізнесу забезпечити стійкість, розвиток і конкурентоспроможність в умовах високої динаміки сучасного економічного середовища.

Попри очевидні переваги впровадження цифрових технологій в аграрному секторі, їх інтеграція в систему обліково-аналітичного забезпечення супроводжується низкою проблем і ризиків, які можуть істотно впливати на фінансову ефективність підприємств. Серед основних бар'єрів варто виокремити кілька ключових груп. По-перше, інфраструктурні обмеження. Значна частина аграрних підприємств, особливо розташованих у сільській місцевості, стикається з недостатнім рівнем розвитку цифрової інфраструктури – слабким інтернет-з'єднанням, застарілим технічним обладнанням, обмеженим доступом до хмарних сервісів і цифрових платформ для обліку й аналітики. Це знижує швидкість обробки інформації та ускладнює використання сучасних інструментів управління.

По-друге, дефіцит кваліфікованих кадрів з цифровими компетенціями. Аграрна галузь наразі відчуває нестачу спеціалістів, які б поєднували знання в обліку, фінансах та інформаційних технологіях. Це призводить до поверхневого або некоректного використання функціоналу облікових програм і аналітичних систем, а також до помилок у впровадженні цифрових рішень. Третьою проблемою є фінансові бар'єри. Особливо для малих і середніх підприємств витрати на впровадження ERP-систем, BI-платформ або рішень на основі Інтернету речей (IoT) є суттєвим фінансовим навантаженням. За відсутності дієвих механізмів державного або донорського стимулювання цифровізації в управлінській сфері оновлення технологічного парку таких підприємств часто відкладається на невизначений термін.

Четвертий виклик – ризики інформаційної безпеки. Поширення цифрових рішень супроводжується зростанням загроз з боку кібератак, витоків конфіденційних фінансових даних, а також ризиків втрати інформації внаслідок технічних збоїв. Багато аграрних підприємств не мають сформованої політики захисту даних, систем резервного копіювання або кіберзахисту, що робить їхню діяльність вразливою в умовах цифрової економіки. Нарешті, варто зазначити методологічну невизначеність. Практика цифрової трансформації часто випереджає національну нормативно-правову базу. Наразі в Україні бракує чітко визначених регламентів щодо ведення обліку в хмарному середовищі, відображення даних з аналітичних BI-систем, порядку визнання цифрових документів у контрольно-перевірочних процедурах тощо. Це створює додаткову правову невизначеність для бухгалтерських служб і керівництва підприємств.

Подолання окреслених проблем потребує комплексного підходу: інвестицій у розвиток цифрової інфраструктури, створення програм підвищення кваліфікації персоналу, оновлення нормативної та методологічної бази, а також реалізації державних і міжнародних ініціатив зі стимулювання цифровізації обліково-аналітичної діяльності. Лише за умов подолання зазначених бар'єрів аграрний сектор зможе повною мірою реалізувати потенціал цифрових технологій для підвищення фінансової результативності та конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що цифровізація є визначальним чинником модернізації аграрного сектору, зокрема в аспекті управління фінансовими результатами підприємств. Перехід до цифрового середовища суттєво трансформує концепцію обліково-аналітичного підходу: зі статичної системи фіксації господарських операцій він перетворюється на динамічний інструмент підтримки управлінських рішень, заснований на даних, алгоритмах та інтеграції інформаційних потоків. Інтеграція ERP-систем, платформ бізнес-аналітики (BI), інтернету речей (IoT), хмарних технологій та інструментів предиктивної аналітики створює нову якість облікової інформації. Це дає змогу підприємствам агробізнесу оперативно виявляти фінансові відхилення, аналізувати ризики, формувати реалістичні сценарії розвитку та підвищувати гнучкість управління ресурсами.

Цифрова трансформація підсилює ефективність обліково-аналітичного підходу, який у сучасних умовах поєднує дані, технології та управлінське бачення в єдину аналітичну систему. Це забезпечує підвищення прозорості обліку, обґрунтованість прийняття рішень, зростання рентабельності та конкурентоспроможності підприємств агробізнесу. Практичні приклади впровадження цифрових рішень свідчать про їх позитивний вплив на стабільність фінансових результатів навіть в умовах кризового функціонування.

Разом із тим, дослідження виявило низку бар'єрів, що стримують повноцінне впровадження цифрових технологій: недостатній розвиток технічної інфраструктури, дефіцит фахівців з цифровими

компетенціями, висока вартість цифрових рішень, загрози кібербезпеці та методологічна невизначеність. Подолання зазначених викликів вимагає комплексної взаємодії держави, бізнесу та освітніх і наукових установ. Необхідне формування сприятливого нормативного середовища, інвестування в цифрову інфраструктуру, розвиток кадрового потенціалу й підтримка малих і середніх підприємств у впровадженні інноваційних рішень.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інструментів оцінювання ефективності цифрової трансформації у фінансовому менеджменті, вивченні впливу цифрових інновацій на фінансову стійкість підприємств різних типів власності, а також у створенні адаптивних моделей управлінського обліку для умов підвищеної волатильності. Особливу увагу варто приділити питанням цифрової грамотності персоналу, кіберзахисту фінансової інформації та методологічному супроводу використання новітніх технологій у сфері аналітики та обліку.

Таким чином, ефективне управління фінансовими результатами підприємств агробізнесу в умовах цифрової трансформації можливе лише за умови запровадження гнучкого, системного обліково-аналітичного підходу, що враховує галузеву специфіку, адаптується до динаміки зовнішнього середовища й орієнтований на довгострокову економічну стійкість і розвиток.

Література

1. Гривківська О. В., Волянчук В. В. Роль цифровізації у формуванні ресурсного потенціалу аграрних підприємств. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 3 (12). С. 14–19. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-2>.
2. Мискін Ю., Краєвський В., Мискіна О. Розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління в умовах цифрової економіки: онтологічний та гносеологічний аспекти. *Сталій розвиток економіки*. 2025. № 5 (56). С. 397–401. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-56-54>.
3. Колеватова А. В., Колеватов А. С. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління фінансовими результатами підприємства. *Електронний журнал "Ефективна економіка"*. 2025. № 9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.59>.
4. Мокляк Т. В. Роль обліково-аналітичного забезпечення у процесі управління фінансовими результатами. 2024. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14289613>.
5. Гайдучок Т., Вітер С., Гданська Ю. Обліково-інформаційне забезпечення механізму управління фінансовими результатами підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. *Молодий вчений*. 2024. № 5 (129). С. 116–122. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-5-129-22>.
6. Kaldybayeva D. O. The efficiency of the agricultural economy digitalization. *Bulletin of the karaganda university. Economy series*. 2023. Vol. 107, no. 3. P. 45–55. URL: <https://doi.org/10.31489/2022ec3/45-55>.
7. Данілевич В., Левченко Н., Гайдучок Т. Аналітичне оцінювання фінансових результатів в системі управління лісгосподарськими підприємствами. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №14–15. С. 85–90. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.011>.
8. Фальченко О. В., Волобуєв О. В. Особливості класифікації доходів сільськогосподарських підприємств. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2021. № 3. С. 68–71.
9. Діброва А. Д., Музиченко А. О. Фінансові результати агробізнесу в умовах воєнних та післявоєнних викликів: обліково-аналітичний аспект/ *Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид.* 2026. № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.25>.
10. Гаврик О. Ю. Особливості використання МСФЗ (IAS) 41 «Сільське господарство» в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2022. № 15–16. С. 40–46.
11. Журбенко Н. О. Оцінка та перспективи виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55.
12. Гуцаленко Л. В., Молдован М. В. Методичні засади аналізу фінансових результатів підприємств агрального бізнесу. *Сталій розвиток економіки*. 2025. № 1(52). С. 56–64.
13. Гайдучок Т., Вітер С., Гданська Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення ефективності управління фінансовими результатами. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-85>.

References

1. Hryvkivska O. V., Volianiuk V. V. (2025) Rol tsyfrovizatsii u formuvanni resursnoho potentsialu ahrarnykh pidpriemstv [The role of digitalization in the formation of the resource potential of agricultural enterprises]. *Transformatsiina ekonomika*, vol. 3, no. 12, pp. 14–19. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-2>.
2. Myskin Yu., Kraievskiy V., Myskina O. (2025) Rozvytok oblikovo-analytychnoho zabezpechennia upravlinnia v umovakh tsyfrovoy ekonomiky: ontolohichnyi ta hnoseolohichnyi aspekty [Development of accounting and analytical support of management in the digital economy: ontological and gnoseological aspects]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 5, no. 56, pp. 397–401. Available at: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-56-54>.

3. Kolevatova A. V., Kolevatov A. S. (2025) Oblikovo–analytichne zabezpechennia systemy upravlinnia finansovymy rezultatamy pidpriemstva [Accounting and analytical support of the enterprise financial results management system]. *Efektivna ekonomika*, vol. 9. Available at: <https://doi.org/10.32702/2307–2105.2025.9.59>.
4. Mokliak T. V. (2024) Rol oblikovo–analytichnoho zabezpechennia u protsesi upravlinnia finansovymy rezultatamy [The role of accounting and analytical support in the process of financial results management]. Available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14289613>.
5. Haiduchok T., Viter S., Hdanska Yu. (2024) Oblikovo–informatsiine zabezpechennia mekhanizmu upravlinnia finansovymy rezultatamy pidpriemstv v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv [Accounting and information support of the mechanism of financial results management of enterprises in the conditions of European integration processes]. *Molodyi vchenyi*, vol. 5, no. 129, pp. 116–122. Available at: <https://doi.org/10.32839/2304–5809/2024–5–129–22>.
6. Kaldybayeva D. O. (2023) The efficiency of the agricultural economy digitalization. *Bulletin of the Karaganda University. Economy Series*, vol. 107, no. 3, pp. 45–55. Available at: <https://doi.org/10.31489/2022ec3/45–55>.
7. Danilevych V., Levchenko N., Haiduchok T. (2022) Analytichne otsiniuvannia finansovykh rezultativ v systemi upravlinnia lisohospodarskymy pidpriemstvamy [Analytical evaluation of financial results in the management system of forestry enterprises]. *Mizhnarodnyi naukovi zhurnal "Hraal nauky"*, vol. 14–15, pp. 85–90. Available at: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.011>.
8. Falchenko O. V., Volobuiev O. V. (2021) Osoblyvosti klasyfikatsii dokhodiv silskohospodarskykh pidpriemstv [Features of classification of income of agricultural enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut" (ekonomichni nauky)*, vol. 3, pp. 68–71.
9. Dibrova A. D., Muzychenko A. O. (2026) Finansovi rezultaty ahrobiznesu v umovakh voiennykh ta pisliavoiennykh vyklyki v: oblikovo–analytichnyi aspekt [Financial results of agribusiness in the conditions of military and post-war challenges: accounting and analytical aspect]. *Efektivna ekonomika*, vol. 1. Available at: <http://doi.org/10.32702/2307–2105.2026.1.25>.
10. Havryk O. Yu. (2022) Osoblyvosti vykorystannia MSFZ (IAS) 41 "Silske hospodarstvo" v praktychnii diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Features of the use of IAS 41 "Agriculture" in the practical activities of agricultural enterprises]. *Ahrosvit*, vol. 15–16, pp. 40–46.
11. Zhurbenko N. O. (2023) Otsinka ta perspektyvy vyrobnychoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv v umovakh viiny [Assessment and prospects of the production potential of agricultural enterprises in the conditions of war]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 55.
12. Hutsalenko L. V., Moldovan M. V. (2025) Metodichni zasady analizu finansovykh rezultativ pidpriemstv ahramnoho biznesu [Methodological principles of financial results analysis of agricultural business enterprises]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 1, no. 52, pp. 56–64.
13. Haiduchok T., Viter S., Hdanska Yu. (2024) Udoskonalennia oblikovo–analytichnoho zabezpechennia dlia pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia finansovymy rezultatamy [Improvement of accounting and analytical support to increase the efficiency of financial results management]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 65. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524–0072/2024–65–85>.